

Deborah Lee
Komplekse traumer

Guro Øiestad
Selvfølelse

Sissel Gran
Samlivsbrudd

Rettspsykologi

Peder Kjøs
Jan-Ole Hesselberg
Psykologi på TV

Ann Phoenix
Sosial identitet

Sårbare småbarn

Superterapi

Silje Reme
Arbeid som terapi

Personlighetsforstyrrelser

VELKOMMEN TIL DEN 14. NORSKE
PSYKOLOGIKONGRESSEN – NORGES
STØRSTE FAGKONGRESS OM PSYKOLOGI

De nære ting

TID: 7.–8. SEPTEMBER

STED: OSLO KONGRESSENTER

ARRANGØR: NORSK PSYKOLOGFORENING

NORSK
PSYKOLOG
FORENING

Velkommen til Psykologikongressen 2017	2
Utstillere	3
Plenumsforedrag - sammendrag.....	7
Symposium - sammendrag.....	13
Posterutstillere	21
Presentørenes e-post adresser	23

Velkommen til Psykologikongressen 2017

De nære ting

«Du skal ikke jage i hvileløs ring, men lær deg å elske de nære ting.»

Slik lyder den avsluttende strofen i Arne Paasche-Aasen folkekjære dikt «De nære ting». Vi kan smile skjevt av den hverdagslige og litt gammelmodige grunntonen i diktet. Vi kan parodierte 40- og 50- tallsheltene Kurt Foss og Reidar Bøes myke tenorstemmer når de framfører de kjente tekstlinjene, som fremdeles er «husker du»-mat for mange som minnes de to radiofantomene. Men vi kan også bruke de lett klisjéfylte verselinjene som påminnelse om hva som er det viktigste i våre liv. Er det å finne langt der fremme et sted, bare vi har tatt dén eksamenen, fått dén jobben, klatret opp dét fjellet, brutt dén målsnora, realisert dén drømmen? Eller trenger vi egentlig ikke bevege oss så langt, verken i tid eller rom? Det er utvilsomt fint å stå på en av toppene i Himalaya, men du må jo uansett hjem igjen.

Årets psykologikongress gir «nærheten» og hvordan den preger våre liv, sin velfortjente oppmerksomhet. Det skjer gjennom plenumsforedrag og symposier som tematiserer familie, selvfølelse, arbeid som terapi, psykologi på TV, - sped- og småbarns psykiske helse, tap og traumer, samlivsbrudd og mye mer. Vi

tilbyr deg to dager som veksler mellom «state of the art»-presentasjoner og praksisnære symposier og foredrag.

Ikke minst har vi gleden av å by på faglige tungvektene som **Ann Phoenix** og **Deborah Lee**, begge med virke i Storbritannia.

- Professor **Ann Phoenix** er leder for Childhood Wellbeing Research Centre, der sentrale forskningstemaer er hva som fremmer/hemmer barns velferd. Phoenix er først og fremst kjent for forskning på fenomenet sosial identitet, og hvordan psykososiale opplevelser henger sammen med sosiale prosesser.
- Professor **Deborah Lee** leder Berkshire Traumatic Stress Service/South Central Veterans Service. Hun har spesialisert seg i behandlingen av PTSD og komplekse traumer, og har vært med å utvikle «compassion-based therapy» i behandling av traumer.

Vi serverer også et velutrustet lag av norske fagfolk som vil dele sine kunnskaper og ferdigheter innenfor et mangfold av fagområder.

Det er bare å glede seg. Velkommen til Psykologikongressen 2017, kongressen for verdens mest spennende fag!

HJERTELIG VELKOMMEN

Tor Levin Hofgaard, President i Norsk Psykologforening

Utstillere

Danske Bank

Medlemsfordeler: www.danskebank.no/psykologforeningen

E-post: 05550@danskebank.no

Telefon [05550](tel:05550)

Fagbokforlaget

Kanalveien 51, 5068 Bergen

Tel. +47 5538800

www.fagbokforlaget.no

Kontaktperson: Janne-Beate Duke: Janne-beate.duke@fagbokforlaget.no

Gyldendal Akademisk

Postboks 6730, St. Olavs plass, 0130 Oslo

Tel. +47 22034300

www.gyldendal.no/akademisk

Kontaktperson: Beate Molander: Beate.Molander@gyldendal.no

PsykBase/ASPIT,

Steinsrudvegen 1 3840 Seljord

Tel. +47 4141633333

<http://www.psykbase.no>

Kontaktperson: Jørn Simensen: jorn@aspit.no

Universitetsforlaget

Sehesteds gt 3, Pb. 508 Sentrum, 0105 Oslo

Tel. +47 24147500

www.universitetsforlaget.no

Kontaktperson: Kristin Sundve: kristin.sundve@universitetsforlaget.no

PAX forlag

Filmens hus, 5. etasje, Dronningens gate 16, 0152 Oslo

Tel. +47 23 13 69 00

<http://www.pax.no>

Kontaktperson: Karen S. Jensen: karen.s.jensen@pax.no

Norsk Institutt for Emosjonsfokuset Terapi

Institutt for psykologisk rådgivning, Christian Michelsens gate 4, 5012 Bergen

Telefon: +47 55317425

Hjemmeside: <http://www.nieft.no>

Kontaktperson: Anne Hilde Vassbø Hagen: hagen@ipr.no

Odin Forvaltning

Odin Kapital AS

Vestre Rosten 77

7075 Tiller

Kontaktperson: Espen Tøndel: espen@odinkapital.no

Tidligere psykologikongresser:

1. Norsk Psykologikongress i 2003: Emosjon og kognisjon
2. Norsk Psykologikongress i 2004: Fra gener til psyke
3. Norsk Psykologikongress i 2005: Positiv psykologi i praksis
4. Norsk Psykologikongress i 2006: Kunnskapsbasert psykologisk praksis – nye utfordringer
5. Norsk Psykologikongress i 2007: Utvikling – Endring – Livsløp
6. Norsk Psykologikongress i 2008: Klar ferdig gå! Motivasjon er første skritt
7. Norsk Psykologikongress i 2010: Mot normalt! Normalitet og avvik i psykologien
8. Norsk Psykologikongress i 2011: Krig og fred og sånn ... konflikt og dialog
9. Norsk Psykologikongress i 2012: Født sånn - blitt sånn?: Narsissisme og antisosial atferd
10. Norsk Psykologikongress i 2013: Fornuft og følelser
11. Norsk Psykologikongress i 2014: Fra kunnskap til handling
12. Norsk Psykologikongress i 2015: Nøkler til endring
13. Norsk Psykologikongress i 2016: I den andres sted - omsorg for seg selv og andre

Tidligere Årets doktorgrader

Årets doktorgrad 2003: Tor Endestad: Kan metaforer bidra til forståelse av følelser?

Årets doktorgrad 2004: Bente Storm Mowatt Haugland: Fedres alkoholmisbruk – konsekvenser for familien og barna.

Årets doktorgrad 2005: Hilde Hetland: Lederen som inspirator i moderne organisasjoner.

Årets doktorgrad 2006: Oddgeir Friborg: Resiliens: Hva er det og hvordan måle det?

Årets doktorgrad 2007: Margrethe Seeger Halvorsen: Hvilken betydning har pasienters selvbilde for endring i psykoterapi?

Årets doktorgrad 2008: Simon Nygaard Øverland: Psykisk helse og trygd.

Årets doktorgrad 2010: Tore Aune: Prevention of Social Anxiety in Older Children and Young Adolescents

Årets doktorgrad 2011: Kari Anne R. Vrabel: A five-year follow-up study of longstanding eating disorders - influence from personality disorders and child sexual abuse.

Årets doktorgrad 2012: Linn T Fikke: Non-suicidal self-injury in adolescents: Executive functions and the role of serotonin in impulsivity.

Årets doktorgrad 2013: Åshild Tellefsen Håland: Behavioral group therapy for obsessive-compulsive disorder in Norway: An effectiveness study and the relationship of metacognitions and early maladaptive schemas to treatment outcome.

Årets doktorgrad 2014: Elisabet Solheim: Effekter av barnehage på barns utvikling: tid i barnehage, gruppestørrelse og førskolelærer - barn relasjonen.

Årets doktorgrad 2015: Jo Magne Ingul for hans doktorgrad med tittelen "Anxiety and Social Phobia in Norwegian Adolescents: Studies of risk factors, school absenteeism and treatment effects."

Årets doktorgrad 2016: Joar Øveraas Halvorsen for hans doktorgrad med tittelen "Predictors and treatment outcome of psychological sequelae of torture".

Den 14. Norske Psykologikongressen - **De nære ting**
7.– 8. september 2017, Oslo Kongressenter

Torsdag 7. september 2017

Kl 0800 – 0930		Registrering og kaffe
Kl 0930 – 1000	Sal A	Velkommen ved Heidi Tessand, visepresident i Norsk Psykologforening Kulturinnslag
Kl 1000 – 1030	Sal A	Åpning av kongressen ved Monica Isakstuen, forfatter
Kl 1030 – 1050		Kaffepause og postere
Kl 1050 – 1150	Sal A	Plenumsforedrag Ann Phoenix: Parenting practices and everyday family lives
Kl 1150 – 1250		Lunsj
Kl 1250 – 1330	Sal A	Plenumsforedrag Guro Øiestad: Hva snakker vi egentlig om, når vi snakker om selvfølelse?
Kl 1330 – 1410		Plenumsforedrag Silje Reme: Arbeid som terapi for psykiske lidelser
Kl 1410 – 1430	Sal A	Kaffepause
Kl 1430 – 1510	Sal A	Årets doktorgrad
Kl 1510 – 1640		Symposium – parallelle sesjoner
Kl 1640 – 1700		Kaffepause
Kl 1700 – 1745	Sal A	Dialogmøte: Psykologi på TV – Jan Ole Hesselberg og Peder Kjøs
Kl 1745	Sal A	Prisutdeling Åse Gruda Skards pris for popularisering av psykologisk kunnskap
Kl 1815		Mottagelse

Fredag 8. september 2017

Kl 0900 – 1000	Sal A	Plenumsforedrag Deborah Lee: Compassion focused therapy
Kl 1000 – 1030		Kaffepause og postere
Kl 1030 – 1200		Symposium – parallelle sesjoner
Kl 1200 – 1300		Lunsj
Kl 1300 – 1345	Sal A	Plenumsforedrag Vibeke Moe: Sped- og småbarnsalderen: sårbarhet, håp og muligheter
Kl 1345 – 1410		Kaffepause
Kl 1410 – 1450	Sal A	Plenumsforedrag Atle Dyregrov: Familieoppfølging etter tap og traumer
Kl 1450 – 1510		Kaffepause
Kl 1510 – 1600	Sal A	Plenumsforedrag Sissel Gran: Samlivsbrudd - løsrivelsesprosessens psykologi
Kl 1600	Avslutning	Heidi Tessand, visepresident i Norsk Psykologforening

Plenumsforedrag - sammendrag

Åpning av kongressen

Til å åpne årets psykologikongress har vi invitert forfatter Monica Isakstuen. Hun ble født i Oslo i 1976, og bor nå i Fredrikstad med tre barn, en mann og en katt. Siden debuten i 2008 har Isakstuen gitt ut to diktsamlinger og tre romaner. For fjorårets roman «Vær snill med dyrene» mottok hun Brageprisen for skjønnlitteratur. Isakstuen er en språkbevisst forfatter som stadig utforsker de temaene som ligger oss nærmest, men som vi kanskje også frykter mest. Dette kommer særlig til syne i «Vær snill med dyrene». Aftenpostens anmelder uttrykte det slik: «Romanen er ikke kronikk, veiledning eller terapimanual. Den skriver frem et språk for sorg og fortvilelse, og de følelsene har ikke noe annet sted å gjøre av seg enn i denne romanen.» Vårt Land sa det slik: «Årets Brageprisvinner er en intens og formbevisst roman som belyser hvordan grunnleggende relasjoner er med på å forme og skade oss. Isakstuen har, akkurat som Hjorth, skrevet en roman hvor det ambisiøse, kunstneriske prosjektet er å gi tabuer et eget rom og et eget språk. Resultatet er skjønnlitteratur på sitt beste.»

Ann Phoenix er professor ved Institute of Education, University of London, og er også leder av Childhood Wellbeing Research Centre. Hennes forskning fokuserer først og fremst omkring begrepet sosial identitet, og hvordan psykososiale opplevelser henger sammen med sosiale prosesser. Hennes skriftlige publikasjoner spenner fra helsepsykologi til sosialpsykologi med temaer som maskulinitet/feminisme, raseidentitet, foreldreskap og utvikling av morsrollen.

Dr Deborah Lee er leder av Berkshire Traumatic Stress Service/South Central Veterans Service i England og har også en bistilling ved University College London. Hun har arbeidet i traumefeltet i over tjue år, og har spesialisert seg i behandlingen av PTSD og komplekse traumer. Hennes kliniske og forskningsmessige interesser ligger i å forstå og behandle skambasert PTSD og selvkritikk. Hun har vært med å utvikle «compassion-based therapy» i behandlingen av traumer, og har skrevet mye om dette temaet i artikler og bøker.

Blant andre bidragsytere i plenumsalen:

- Monica Isakstuen, forfatter
- Guro Øiestad: Hva snakker vi egentlig om, når vi snakker om selvfølelse?
- Silje Reme: Arbeid som terapi for psykiske lidelser
- Psykologi på TV – Jan Ole Hesselberg og Peder Kjøs
- Vibeke Moe: Sped- og småbarnsalderen: sårbarhet, håp og muligheter
- Atle Dyregrov: Familieoppfølging etter tap og traumer
- Sissel Gran: Samlivsbrudd - løsrivelsesprosessens psykologi

Hva snakker vi egentlig om, når vi snakker om selvfølelse?

Ved Guro Øiestad

Selvfølelsesbegrepet eies av alle. Det er et folkelig begrep – «Hun har nok litt dårlig selvfølelse», «Han fikk seg en knekk i selvfølelsen», sier folk. Det er et klinisk begrep – mange psykologer jobber terapeutisk med klienters selvfølelse, både direkte og indirekte. Det er et akademisk begrep – mye brukt i teori og forskning omkring utvikling og psykisk helse.

Men mye tyder på at begrepet gis ulikt innhold. Det finnes forskning som viser at for mye selvfølelse er negativt, fordi det tangerer grandiositet og narsissisme. Men bygger denne forskningen på en gyldig definisjon av selvfølelse? Og hva med de andre selv-begrepene, som selvtillit og selvbilde, er dette noe annet en selvfølelse eller en del av den? Og ikke minst: Hvordan oppstår og utvikles selvfølelsen?

Foredraget stiller spørsmål og reflekterer rundt begrepet selvfølelse, med formål å bidra til rydding i et mye brukt og omfattende begrep.

Foredragsholder

Guro Øiestad er psykologspesialist og førstelektor ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo. Hun har privat praksis i psykologfelleskapet Angst og Jubel. Hun holder kurs og foredrag for arbeidslivet, og har i mange år vært kursleder på Fellesprogrammet i NPF. Guro Øiestad har gitt ut flere bøker. Hun fikk i 2014 Åse Gruda Skards pris for popularisering av psykologi.

Arbeid som terapi for psykiske lidelser

Ved Silje Endresen Reme

Hvilken betydning har arbeid for helsen vår? Hva er konsekvensene av å stå utenfor arbeidslivet? Og kan mennesker med alvorlige psykiske lidelser jobbe? Dette er noen av spørsmålene som vil bli besvart i presentasjonen om arbeid som terapi for psykiske lidelser. Nylig ble en av verdens største studier av individuell jobbstøtte for mennesker med moderate til alvorlige psykiske lidelser gjennomført i Norge. I studien ble en direkte jobbstøtte integrert med den psykologiske behandlingen, hvor målet var ordinært lønnet arbeid. Noen år tidligere ble den samme tilnærmingen undersøkt for mennesker med vanlige psykiske lidelser (angst og depresjon). De oppsiktsvekkende resultatene fra studiene vil bli presentert, i tillegg til refleksjoner rundt hva de betyr for klinikere i møte med pasienter som ikke er i jobb som følge av psykiske lidelser.

Foredragsholder

Silje Endresen Reme er utdannet psykolog og PhD ved Universitetet i Bergen. Hun skrev doktorgrad om forståelse og behandling av kroniske rygg- og mageplager, med

særlig fokus på tiltak for å redusere sykefravær grunnet slike plager. Hun har jobbet 2 år som postdoktor ved Harvard University hvor hun forsket på psykisk og fysisk arbeidshelse, og 3 år som forskningsleder for gruppen *Stress, helse og rehabilitering* ved Uni Research Helse. Hun jobber nå som førsteamanuensis ved Psykologisk Institutt, Universitetet i Oslo, og som psykolog ved Avdeling for Smertebehandling, Oslo Universitetssykehus

Dialogmøte: Psykologi på TV

Jan Ole Hesselberg og Peder Kjøs samtaler om formidling av normalpsykologiske fenomen, faglige og etiske sider ved å formidle fram psykiske vansker og behandling i media, og generelt om formidling av psykologiske perspektiver og kunnskap til allmenheten.

Foredragsholdere

Jan-Ole Hesselberg er psykolog og formidler. Han er blant annet kjent fra de populærvitenskapelige TV-seriene Folkeopplysningen (NRK1) og Typisk deg med Petter Schjerven (TVNorge), hvor Hesselberg også var involvert i det redaksjonelle arbeidet i produksjonsselskapet Teddy TV som produserte begge seriene. I Folkeopplysningen diskuterte han med programlederen, fysiker Andreas Wahl, og forsøkte å beskrive psykologiske forklaringer og virkningsmekanismer bak overnaturlige fenomener og alternativ behandling som forskning viser ikke har annen effekt.

Peder Kjøs er psykolog og formidler. I 2016 fikk han Åse Gruda Skards pris for popularisering av psykologisk kunnskap. Som programleder for den feirede NRK-serien «Jeg mot meg», har han bidratt til å normalisere livets strev og hva det vil si å gå i terapi og jobbe med egen utvikling. Han fikk også overrakt Tabuprisen av Rådet for psykisk helse samme år. Den prisen delte han med gjengen av unge voksne som i våres fylte TV-skjermer og nrk.no med usminkede beskrivelser av hvordan menneskelig livsutfoldelse kan havne på lavgir, og hvordan man med støtte i en gruppe og med en psykolog som los, kan jobbe seg opp og framover igjen. Kjøs har flere bøker og bokkapitler på samvittigheten. Han har skrevet om det å være god pappa, om samliv og om å reise seg etter en smell. I lang tid hadde han en sex- og samlivsspalte i Kvinner og Klær, og i to år fredagsspalten «De nære ting» i Klassekampen. Han er nå fast spaltist i VG+ og VG Helg.

«Sped- og småbarnsalderen: sårbarhet, håp og muligheter»

Ved Vibeke Moe

Svangerskap og sped- og småbarnsalder er en tid fylt med håp og raske endringer,

men også sårbarhet. Gjennom fosterlivet og i de to første leveårene utvikles sentralnervesystemet særlig raskt. I denne tiden finjusteres oppkoblingen av hjernenettverket gjennom tynning av overflødige synapseforbindelser og dannelse av nye. Dette skjer gjennom de erfaringer barnet gjør i samspill med sitt omsorgsmiljø. Gjennom det tidlige samspillet legges også grunnlaget for tilknytning, for kognitiv og språklig utvikling samt evnen til å regulere følelser og atferd. Dette kan være en særlig sårbar periode der utviklingen raskt kan ta en uheldig retning. Samtidig representerer denne perioden i livet også et «mulighetenes vindu», hvor vi har store muligheter for å rette opp en begynnende skjevutvikling. Vibeke Moe har i en årrekke arbeidet med ulike forskningsprosjekter knyttet til sped- og småbarn og deres familier, og har også fulgt risikogrupper over lang tid. I dette foredraget presenterer hun funn fra norsk og internasjonal forskning og diskuterer betydningen av tidlig innsats og hvilke implikasjoner resultatene kan ha for arbeidet med sårbare barn og familier.

Foredragsholder

Vibeke Moe er Dr. Psychol. og psykologspesialist. Hun er førsteamanuensis ved Klinikk for barn og familier ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo (UiO) og er også tilknyttet Nasjonalt kompetansenettverk for sped- og småbarns psykiske helse, ved RBUP Øst og Sør. Hun har vært prosjektleder og samarbeidspartner i en rekke forskningsprosjekter. I samarbeid med forskere ved Psykologisk institutt og RBUP har barn av mødre med rusmiddelproblemer og psykiske vansker blitt fulgt over lang tid. Hun leder for tiden den populasjonsbaserte studien «Liten i Norge» (LiN-studien). Her har 1000 sped- og småbarn og deres foreldre blitt fulgt fra tidlig i svangerskapet til barna har blitt 3 år. Moe har publisert en rekke forskningsartikler i internasjonale tidsskrifter, og har i tillegg skrevet bokkapitler i norske antologier; blant annet «Tidlig hjelp og utviklingsstøtte til sped- og småbarn» (Moe, Lindberg, Moe & Smith, Gyldendal Akademisk, 2016), og er redaktør for «Håndbok i sped- og småbarns psykiske helse» (Moe, Slinning og Bergum–Hansen, Gyldendal Akademisk, 2010).

Familieoppfølging etter tap og traumer

Ved Atle Dyregrov

Både traumer og tap endrer familiedynamikk og kan skape dynamitt i en familie. Familiemedlemmer kan komme nærmere hverandre eller de kan ende opp som satellitter som følger ulike baner. Hva er forutsetningene for god mestring på tvers av generasjoner innen en familie? Jeg vil argumentere for at det finnes en kritisk periode relativt umiddelbart etter tap og traumer hvor grunnlaget for godt familiespill legges. I denne perioden kan det skapes familiehemmeligheter eller utvikle seg et lukket klima som spesielt rammer barn og unge, eller familien kan etablere åpne og inkluderende samtaler som bærer over generasjonene. Det viktigste som har skjedd i en families historie kan være det vanskeligste å snakke om. Ved å gjennomføre familiesamtaler tidlig etter tap og traumer kan senere problemer forebygges. Dette vil imidlertid kreve endring i måten som kriseteam og

kriseintervensjon er organisert på i dag. Psykologisk kompetanse må i sterkere grad nyttes.

Foredragsholder

Atle Dyregrov, psykolog, dr. philos. Dyregrov er faglig leder ved Senter for Krisepsykologi i Bergen og professor ved Psykologisk fakultet, Universitetet i Bergen. Han har i hele sin karriere arbeidet med barn og familier som har opplevd dødsfall og ulike traume- og krisesituasjoner. Han har skrevet mer enn 300 faglige artikler, bøker, bokkapitler og rapporter innen krise- og sorgområdet. Blant hans bøker er Barn og sorg, Sorg hos små barn, Barn og traumer, Å ta avskjed, Hva skjer når vi dør, og Katastrofepsykologi. I 2017 utkom boken Mestring av sorg som han har skrevet sammen med Kari Dyregrov. I 2014 ble han utnevnt til Ridder 1. klasse av Den Kongelige Norske St. Olavs Orden for «pionérinnsats innen krise- og katastrofepsykologi»

Samlivsbrudd - løsrivelsesprosessens psykologi.

Ved Sissel Gran

I 2008 fikk jeg en e-post fra en leser: «Jeg skulle ønske du kunne skrive en bok til sånne som oss, som har brutt ut av våre parforhold og ekteskap og som sliter med dårlig samvittighet, skam og tvil. Det er så vanskelig å gå, særlig når det er barn involvert. Når er det rett? Hva skal man gjøre? Hvordan skal man forstå seg selv?» Noen år etter, som et svar på hennes spørsmål, dybdeintervjuet jeg 17 kvinner og menn i alderen 34-67 år, samtlige «utbrytere» fra sine forhold. Ingen av dem var klienter. Deres erfaringer, kombinert med mine erfaringer fra klinisk praksis, har gitt opphavet til refleksjoner rundt den emosjonelle løsrivelsesprosessen når par går fra hverandre.

Jeg har konsentrert meg om de lange, seige prosessene som tar mange år og går i faser. Tap av selvfølelse og opplevelse av tilintetgjørelse går igjen i mange av utbryternes begrunnelser for å gå. Mange fordømmer utbrytere; de er forrædere, svikere og den forhatte parten i oppløsningsprosessen. Deres stemme forsvinner ofte bak den forlattes smerte, og de blir sjelden gitt mulighet til å gi en tykk beskrivelse av sin sorti, ofte fordi den som blir forlatt ikke orker å ta inn utbryterens perspektiv. Dette gjør også at utbryterens beveggrunner for å gå, kan bli uforståelige, både for den forlatte, eventuelle barn og for utbryteren selv.

Som terapeuter må vi også anerkjenne utbryteres strev og anstrenge oss for å forstå psykologien i den lange emosjonelle nedbyggingsprosessen som ofte har gått forut for bruddet. I mitt arbeid med par ser jeg betydningen av å kunne hjelpe begge parter til å gå videre i livet uten bitterhet.

Foredragsholder

Sissel Gran, født 1951, Cand. psychol fra UiO 1979, spesialist i klinisk psykologi, videreutdanning i familierapi ved IAP, erfaring fra rusomsorg, psykiatri, lederutvikling, høyskoleundervisning og familievern. Privat praksis fra 1997. Skribent

og forfatter. Siste bok: “Det er slutt. Historier om løsrivelse” (Aschehoug 2016).
Podcast: Kjærlighetspodden (i samarbeid med psykolog Catrin Sagen)

Symposium - sammendrag

Torsdag 7. september kl. 15.10 – 16.40

Symposium 1A: Psykologen i rettspsykologisk sammenheng

Rettspsykologi kan i vid forstand defineres som psykologisk kunnskap anvendt i rettspleiens tjeneste. Både rettspsykologi og rettspsykiatri er fagområder hvor den internasjonale forskningen er utgangspunkt for forståelse på tvers av landegrensar, men det er det enkelte lands lover og regler som setter rammene for hvordan fagene skal utøves. På denne bakgrunn blir fagene i sitt vesen nasjonale, til dels også normative.

Hva som defineres innenfor rettspsykologi varierer noe i de forskjellige land, men kunnskap fra klinisk-, utviklings- og kognitiv psykologi står sentralt for fagutøvelsen. Verken rettspsykiatri eller rettspsykologi er egne spesialiteter i Norge i dag.

Det å forholde seg til et juridisk begrepsapparat krever tilleggskompetanse utover spesialiseringen. Flere større rettssaker har avdekket behov for å forbedre kompetansen innenfor rettspsykologi og sakkyndighet.

Dette symposiet tar sikte på å formidle noen av de oppgaver man kan få som psykolog for rettssystemet, og spesielt fokusere hvordan rollen som rettens hjelper gir andre utfordringer enn rollen som pasientens hjelper.

Foredragsholdere

- **Kirsten Rasmussen** er professor i rettspsykologi ved NTNU og spesialist i klinisk psykologi med fordypningsområdene klinisk nevropsykologi og i psykologisk habilitering. Doktorgrad om aggresjon og vold hos alvorlig sinnslidende. Har sammen med Randi Rosenqvist skrevet lærebok i rettspsykiatri. Arbeider for tiden ved Brøset kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels-, og rettspsykiatri hovedsakelig med pilotprosjekt for bedring av rettspsykiatriske tjenester i Norge. Har gjort en betydelig mengde rettspsykiatriske observasjoner gjennom de siste 25-30 år. Er leder av Utvalg for rettspsykologi og sakkyndighet i Psykologforeningen. og medlem av Den rettsmedisinske kommisjon, psykiatrisk gruppe.
- **Annika Melinder** er professor ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo. Hun er spesialist i klinisk psykologi og har en doktorgrad på tema barn som vitner. Hun har jobbet som sakkyndig siden 1993 og som meddommer i fylkesnemnder, ting- og lagmannsretten og hun har vært medlem av den rettsmedisinske kommisjon i to perioder. Hun er medlem av Utvalget for rettssikkerhet og sakkyndighet i Norsk Psykologforening og leder for forskningsgruppen Enheten for kognitiv utviklingspsykologi (EKUP). For tiden driver hun et større prosjekt, "Politi og avhør av barn: Hva predikerer hvem som blir god til å intervju?". I 2014 utga hun boken, «Sakkyndighetsarbeid. En innføring for psykologer og psykiatere», med relevans for profesjonelle aktører som vil bruke psykologi i rettslige sammenhenger.

- **Thomas Nordhagen** er Cand. Psychol. fra Bergen høsten 2001 og har jobbet med sakkyndig arbeid i femten år. Han har omfattende erfaring fra alle typer sakkyndig arbeid innenfor barnefeltet og har vært oppnevnt som sakkyndig for barnverntjenester, fylkesnemnder, tingrett, lagmannsrett og høyesterett. Han har vært styremedlem i Foreningen for sakkyndige psykologer (FOSAP) fra 2012 til 2017 og er leder for styringsgruppen for sakkyndigutdanningen siden 2015.
-

Symposium 1B: Terapeutkompetanse og personlige egenskaper: Hva skiller superterapeutene fra pseudoterapeutene?

Det meste av tid og ressurser innenfor psykoterapiforskning har vært viet til å undersøke effekten av spesifikke behandlingstilnærminger, som har gitt oss estimater for den absolutte og relative effekten av psykoterapi. Vesentlig mindre søkelys har vært rettet mot å undersøke betydningen av den som står som leverandør av terapien, nemlig terapeuten. Interessen har imidlertid vært stigende i de senere årene, noe som kan forklares på bakgrunn av forskningen som viser at den enkelte terapeuten forklarer en vesentlig del av variansen i behandlingseffekten. Det er derfor avgjørende for terapeuter å ha kunnskap om hva som karakteriserer gode terapeuter («superterapeuter»), og hvordan disse skiller seg fra mer gjennomsnittlige eller regelrett slette terapeuter («pseudoterapeuter»). Dette gir et godt utgangspunkt for egen praksis. Dette symposiet gjennomgår forskning som handler om betydningen av terapeuten som person for prosess og utfall i psykologisk behandling, og variabler som er foreslått å være sentrale. Mer spesifikt tar symposiet for seg 1) variabler som er blitt foreslått og undersøkt som moderatorer av terapeuteffekter, 2) betydningen av terapeutens teknisk-instrumentelle kompetanse, 3) betydningen av generisk terapeutkompetanse **og 4) implikasjoner for utdanning og praksis.**

Foredragsholdere

- **Truls Ryum**, ph.d, er psykologspesialist i klinisk psykologi, og arbeider som førsteamanuensis ved institutt for psykologi, NTNU. Hans forskningsinteresser har særlig vært på prosess- og effektforskning i psykologisk behandling, men han leder også en longitudinell studie av terapeututvikling ved NTNU. Ryum har klinisk videreutdanning innen kognitiv, metakognitiv, narrativ og emosjonsfokusert terapi, og er på fritiden en friluftslivsentusiast.
-

Symposium 1C: Øvelser i etisk refleksjon

Det finnes ikke alltid noe fasitsvar på fagetiske spørsmål. Det er mange meningsberettigede både innenfor og utenfor psykologenes rekke. Til syvende og sist er det psykologene selv som er ansvarlige for de grensene som trekkes, for hva de

finner fagetisk forsvarlig. I dette symposiet legger vi til rette for at deltakerne skal kunne utvikle sin etiske kompetanse sammen med kolleger.

Vi tilbyr en mulighet for å trene på etisk refleksjon, og å utveksle synspunkter på mulige løsninger på fagetiske dilemmaer hentet fra psykologers dagligliv. Deltakerne vil få presentert ulike kasus som til sammen beskriver et bredt utvalg av gjenkjennelige situasjoner. Deltakerne inviteres deretter til å komme med sine synspunkter. Sesjonen blir ledet av Halvor Kjølstad, og leder av Fagetisk råd Gisken Holst vil bidra med kommentarer og er tilgjengelig for spørsmål fra salen.

Foredragsholdere

- **Halvor Kjølstad** er spesialist i klinisk psykologi. Kjølstad Psykologtjeneste. Leder av Psykologrådet 1987-2001. Medlem av Statens Helsepersonellnemnd 2001-07. Medlem av tilsynsutvalget for dommere 2003-11.
 - **Gisken Holst** er spesialist i arbeids- og organisasjonspsykologi. Seksjonsleder i Personal- og organisasjonsavdelingen i Helse Bergen HF. Leder av Fagetisk råd siden 2010
-

Symposium 1D: Psykologers møte med utenforskap – hva gjør vi?

Helsemyndighetene ønsker at psykologer skal utvide sitt samfunnsmandat til ikke bare å omhandle behandling av psykiske lidelser, men også å drive forebyggende og helsefremmende arbeid. Dette betyr blant annet at vi må sikre at ingen faller utenfor. I symposiumet ser vi nærmere på hvordan psykologers kompetanse kan brukes når vi skal utvikle tiltak mot utenforskap både i og utenfor terapirommet. Vi vet for eksempel at økonomi påvirker helsen mer enn noe annet. Likevel vil vi heller jobbe med intrapsyriske forhold og relasjonen i terapirommet, framfor å dra på møter med NAV. Forståelig nok, for hvor bredt skal egentlig psykologer jobbe?

Foredragsholdere

- **Heidi Svendsen Tessand** er spesialist i samfunnspsykologi og i klinisk barn og unge, og visepresident i Norsk Psykologforening. Hun har jobbet i hele tiltakskjeden for barn og unge, fra helsestasjon til spesialisthelsetjeneste og barnevern. Til daglig er hun prosjektleder for «Stillasbyggerne» - en hybrid mellom barneverntjenesten og spesialisthelsetjenesten ved BUP Øvre Romerike, Ahus.
- **Ingvild Stjernen Tisløv** er psykolog og jobber i barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet. Hun er svært engasjert i temaet sosial ulikhet og har bidratt i flere offentlige debatter om dette. Hun har gjennom en årrekke jobbet

med tiltak for det statlige barnevernet, og kjenner mange gripende historier fra arbeidet med marginaliserte familier.

Symposium 1E: Veier inn i ledelse. Et livsløpsperspektiv på lederen

I lederutviklingsprogrammer blir deltakerne ofte bedt om å reflektere rundt hvorfor de ble ledere, hvem som har inspirert dem og hva som motiverer dem i lederrollen. Det er flere gode grunner til det. For det første kan det gi dem økt innsikt i hvilke strategier de benytter seg av for å oppnå innflytelse. For det andre er det en måte å få synliggjort lederes egne tanker om hva god ledelse er, som igjen kan danne grunnlag for å diskutere faget ledelse. For det tredje åpner det opp for en tydeliggjøring av den enkelte leders intensjoner og agendaer i lederrollen. Psykologisk teori kan være et nyttig hjelpemiddel når ledere søker økt selvforståelse.

I dette symposiet presenteres teori og forskning som ser utvikling av ledere i et livsløpsperspektiv. Vi trekkes linjer tilbake til lederens tidlige erfaringer med viktige andre, og ser på hvordan tilknytningshistorien preger lederens relasjoner til medarbeidere. Vi legger frem ny forskning på hvordan lederes tilknytningsstil henger sammen med synet de har på medarbeidere, og hvordan medarbeidere opplever det å bli ledet av trygge, unnvikende eller engstelig tilknyttede ledere. Videre ser vi på effekten av å bli eksponert for ledelse og lederskikkelser tidlig i livet, og hvordan det former individers forståelse av ledelse, motivasjon for ledelse, og utøvelse av ledelse.

Symposiet legger opp til diskusjon og erfaringsdeling, og passer for organisasjonspsykologer, psykologer i lederstillinger og andre med en interesse for ledelse. Formålet er å gi praktikere innblikk i ulike teoretiske rammeverk de kan dra nytte av i lederutvikling, og å gi ledere en arena til å reflektere rundt egne veier inn i ledelse.

Foredragsholdere

- **Per-Magnus Moe Thompson** er psykolog fra UiO og stipendiat ved Institutt for ledelse og organisasjon, Handelshøyskolen BI, der han forsker på ledelse i et tilknytningspsykologisk perspektiv. Thompson har bred erfaring som konsulent, foreleser og lederveileder, og jobber også som privatpraktiserende psykolog.
 - **Christian Winther Farstad** har en MSc i organisasjonspsykologi og er stipendiat ved Institutt for kommunikasjon og kultur, Handelshøyskolen BI, der han forsker på personlighet, ledererfaring og ledermotivasjon. Han ser blant annet på hvordan utøvende kunstnere blir motivert til å innta topplederstillinger. Farstad har bred erfaring som konsulent og foreleser.
-

Fredag 8. september 10.30 – 12.00

Symposium 2A: Personlighetsforstyrrelser: Dimensjon eller kategori?

Det pågår et paradigmeskifte i diagnostiseringen av personlighetsforstyrrelser. Den kategorielle tilnærmingen til personlighetsforstyrrelser i DSM og ICD har vist seg å ha en rekke svakheter, som f. eks. høy komorbiditet, tilfeldige terskelverdier, manglende stabilitet over tid, mange pasienter med personlighetsrelaterte problemer som ikke fanges opp av de eksisterende kategoriene og svært lite forskning på mange diagnoser. Arbeidsgruppen for personlighet og personlighetsforstyrrelser i DSM-5 foreslo derfor en dimensjonal modell for diagnostiseringen av personlighetsforstyrrelser. Forslaget fra arbeidsgruppen ble avslått av det vitenskapelige rådet for DSM-5, og det ble bestemt at de diagnostiske kategoriene og kriteriene fra DSM-IV-TR videreføres. Imidlertid ble arbeidsgruppens modell inkludert i DSM-5 som «alternativ DSM-5 modell for personlighetsforstyrrelser» og kan brukes av klinikere på lik linje som de gamle kategoriene. Ifølge den alternative DSM-5 modellen for personlighetsforstyrrelser settes diagnosen hvis det foreligger en svekkelse i personlighetsfungering og maladaptive personlighetstrekk. En lignende modell er foreslått for ICD-11 som er planlagt utgitt i 2018.

I dette symposiet vil vi presentere de nye modellene for diagnostiseringen av personlighetsforstyrrelser og instrumenter som er utviklet for å kartlegge de sentrale elementene av disse modellene, dvs. personlighetsfungering og maladaptive personlighetstrekk.

Foredragsholdere

- **Jens C. Thimm** er psykologspesialist med fordypningsområde klinisk voksenpsykologi og ansatt som førsteamanuensis ved Institutt for psykologi ved Universitetet i Tromsø. Hans forskningsinteresser er bl.a. personlighet og psykopatologi, komplisert sorg, skjematapi og effekten av psykoterapi.
- **Kristoffer Lygren Walther** er psykologspesialist og ansatt ved Seksjon for personlighetspsykiatri ved Oslo Universitetssykehus.

Symposium 2B: "Dataspill - uskyldig tidsfordriv eller samfunnsbelastning?"

Flere og flere psykologer møter dataspillmisbruk, sosiale media misbruk eller ukontrollert skjermbruk i andre former som en del av sine pasienters ødeleggende hverdag. Samtidig blir utvikling av apper, teknologi og dataspill gang på gang referert til av politikerne som vår felles framtid. Hva vet vi om hva sannheten er? Hva sier forskning om barn, ungdom og voksnes forbruk og avhengighet av dataspill og andre former for skjermaktivitet? Hvordan skal vi møte de som sliter med dette? Så sent som i mars 2017, formidlet NAV ansatte i Trondheim at dataspill var en større fare

for unge menn enn heroin. Er vi i ferd med å ødelegge en hel generasjon? Symposiet vil forsøke å få fram de forskjellige forskningsmessige standpunktene, vil forsøke å nyansere debatten, gi konkret forskningsbaserte kunnskap om samfunnsplagen, lidelsen og ikke minst - gi konkrete terapeutisk råd og teknikker for å møte de hardest spillende!

Foredragsholder

- **Gaute Godager**, psykologspesialist, tidligere dataspill utvikler, og gründer av Funcom. Godager har mangeårig erfaring med å jobbe med ungdom og voksne med dataspillavhengighet som en del av sitt problemkompleks. Jobber i dag ved Akershus universitetssykehus.
- **Rune Aune Mentzoni**, Ph.D, er utdannet psykolog og nå førsteamanuensis ved Institutt for samfunnspsykologi, Universitetet i Bergen. Forskningen hans har fokusert på ulike sider av ikkekjemiske avhengigheter som pengespill og dataspill, men også på hvordan strukturelle egenskaper ved spill påvirker atferd og tenkning.

Symposium 2C: «Jeg husker...» et retrospektivt studie av unge voksnes minner om foreldrenes skilsmisse.

Symposiet vil ta for seg fenomenet barn og skilsmisse. Dette vil bli belyst av et kvalitativt studie av unge voksne som ser tilbake på foreldrenes skilsmisse. De intervjuede er mellom 20 og 25 år og var mellom 5 og 15 år da foreldrene gikk fra hverandre.

Hensikten med studien er å få historier fra unge voksne om hvordan de var aktører i foreldrenes brudd og hvordan de ser tilbake på perioden. De har fortalt hvordan de ble informert og involvert i brudd-prosessen og hvordan de organiserte seg i livet etter bruddet. De har reflektert rundt spørsmål som: Når du tenker tilbake, hva gjorde foreldrene dine for å støtte deg? Hvor involvert var du i bruddprosessen? Hva gjorde du og hva gjorde foreldrene dine som var til hjelp for deg? Hva tenker du kan være til hjelp for barn når foreldre går fra hverandre? Hva er dine råd til familier og de som skal møte disse familiene og barna i dag?

Foredragsholder

- **Trine Eikrem** er psykologspesialist i klinisk familiepsykologi. Hun har jobbet 12 år i familievernet og 7 av dem som leder. Eikrem er nå i gang med et doktorgradsprosjekt der barns opplevelse av foreldrenes samlivsbrudd er noe av det som skal utforskes.

Symposium 2D: Emosjonsfokusert terapi for individ, par og familie.

Emosjonsfokusert terapi (EFT) er en evidensbasert terapiform hvor emosjoner anses som helt sentrale i menneskets fungering, og dermed også for endringsarbeid i terapi. Terapiformen kan sies å basere seg på to ulike modus, ett hvor terapeuten følger tett på klientens opplevelse med affektiv inntoning og presis empati. Det andre moduset handler om å iverksette emosjonelt evokative teknikker basert på det klienten viser av emosjonelle sår og smerter. Målet med EFT er at klienten skal bedret evne til å bli oppmerksom på sine emosjoner, uttrykke sine emosjoner, regulere sine emosjoner og å benytte sine emosjoner i tråd med sine dypere emosjonelle behov. Symposiet gir en innføring i hvordan disse prinsippene kan anvendes for å transformere smertefulle emosjoner i individualterapi, hvordan en kan bedre emosjonelle samspillsmønstre i parterapi, og hvordan man i familierapi kan styrke foreldres til å bli bedre emosjonsveiledere for sine barn.

Foredragsholdere

- **Jan Reidar Stiegler** er psykologspesialist, phd-kandidat og faglig ansvarlig ved Norsk Institutt for Emosjonsfokusert Terapi (NIEFT). Han forsker for tiden på hvordan emosjonsfokusert terapi kan brukes i behandling av destruktiv selvkritikk. Stiegler er utdannet i EFT for individ, par og familie, men jobber i hovedsak med individ og par. Han har også skrevet boken Emosjonsfokusert terapi – å forstå og forandre følelser.
 - **Vanja Hjelmseth** er psykolog ved Institutt for Psykologisk Rådgivning (IPR) og Norsk Institutt for Emosjonsfokusert Terapi (NIEFT). Hun er utdannet i EFT for individ, par og familie, og jobber mest med Emosjonsfokusert familierapi og foreldreveiledning (EFFT). Hun deltar i et forskningsprosjekt på EFFT og skriver bok om metoden sammen med kollegene Anne Hilde Vassbø Hagen og Bente Austbø. Boken er planlagt utgitt ved årsskiftet 2017/18.
 - **Didrik Hummelsund** er psykolog ved Institutt for psykologisk rådgivning (IPR) og medlem av Norsk Institutt for Emosjonsfokusert Terapi (NIEFT). Han har videreutdanning i EFT for par, individ og familie, men jobber mest med par- og individualproblematikk. Hummelsund er for tiden under godkjenning som spesialist i psykoterapi (NPF) og er forhåndsgodkjent veileder for opptil 40t for terapeuter under videreutdanning i EFT for individ.
-

Symposium 2E: «Arbeidende Konferanse» – om prosesser i gruppe og organisasjon som lærings-, og utviklingsarena

Arbeidende Konferanser (Working Conferences) eller Grupperelasjonskonferanser, ble designet i England etter krigen for å utforske gitte rammers innvirkning og potensiale på grupper og organisasjoner. Metoden skiller seg fra andre mer individualistiske tilnærminger, og fokuserer på gruppeprosesser og roller, og hvordan disse påvirkes av rammefaktorer som ledelse, autorisasjon, representasjon, bemyndigelse og andre grenser. Metodikken tar sitt utgangspunkt i psykodynamisk teori (bl. a Bion) og åpen systemteori (Bertalanffy/Katz & Kahn). Konferansens hovedoppgave er å gi mulighet for deltagerne at utforske prosesser innom og mellom grupper, i mindre som i storgruppe, bevisste og mindre bevisste prosesser, -som kan innvirke hemmende og/eller fremme arbeid med hovedoppgaver.

Med sitt spesielle her- og – nå format og faste struktur men med fleksibelt innhold, rommer metodikken unike muligheter for utforskning og kraftfull læring på dybden, som komplement til mer tradisjonell didaktisk tilnærming.

Dette symposium/workshop tar for seg å gi et innblikk i metodikken som utviklingsarena, dess hovedbegreper og applikasjonsmuligheter i konsultasjon til enkelte så vel som grupper og organisasjoner. Les mer på www.Agslo.se eller <http://www.tavinstitute.org/what-we-offer/group-relations>.

Foredragsholder

- **Bjørn Josefsson** har deltatt i arbeidende konferanser både som deltager, konsulent og konferanseleder i Norge, Sverige, USA, England og Litauen. Som selvstendig organisasjonskonsulent har ham med tre kolleger designet og gjennomført en spesielt tilpasset bedriftsintern lærings – konferansemetodikk- «Todelt hovedoppgave», som et ledd i et kommunalt lederutviklingsprogram for over 300 ledere. Han har også arbeidet som lærer ved Institutt for Gruppeanalyse sin organisasjonsanalytiske utdanning ved Voksenåsen i Oslo.

Posterutstillere

The frequency and associated characteristics of intellectual and borderline intellectual disabilities among in-patients with substance and alcohol use disorder

Kirsten Braatveit (PsyD)¹, Torbjørn Torsheim (PhD)², Oddbjørn Hove (PhD)¹

¹Helse Fonna HF, Department of Research and Innovation, ²University of Bergen, Faculty of Psychology

The aim of the study was to investigate the frequency of Intellectual Disabilities (ID) and Borderline Intellectual Disabilities (BID) in a population of in-patients with substance use and alcohol use disorders (SUD/AUD) using all three criteria for identification of ID. We also aimed at exploring similarities/differences between ID/BIDs and non-IDs on several characteristics. 91 in-patients in the age of 19-64, abstinent from substance use at least 6 weeks were included. SUD and psychiatric illness was diagnosed according to the ICD-10. ID/BID was diagnosed based on scores from WAIS-IV, Vineland II and self-reported childhood learning difficulties. Conclusions from the study indicate an ID/BID frequency of up to 30%. There were statistically significant differences between the ID/BID group and non-ID group with regards to length of education, previous contact with public support systems, self-reported childhood learning difficulties and number of comorbid mental disorders. Except for relapse to substance use during treatment, there were no statistically significant differences between the groups on substance related factors.

Pasienters beskrivelser av depresjonsbehandlingens betydning

Charlotte Bjørkli, stud. psychol Marte Rauø Strand, stud. psychol
Institutt for psykologi, NTNU

Bakgrunn

Denne studien utforsker pasienters kvalitative beskrivelser av hvilke strategier de har brukt etter at de fikk metakognitiv terapi (MCT) for sin depresjonslidelse og hvordan dette har påvirket deres fungering i to til fire år etterpå.

Metode

Deltakerne er 33 pasienter som deltok i en behandlingsstudie som vurderte effekten av MCT for depresjon. Pasientene har gjennomgått oppfølgingsintervju i etterkant av behandlingen.

Resultat

Deltakerne trekker spesielt fram spesifikke metaforers betydning som de har benyttet for å huske og forenkle sentrale poeng fra behandlingen. Majoriteten av pasientene formidler at faktorene som har betydd mest for deres arbeidsmessige og sosiale

forbedring har vært: økt kognitiv fleksibilitet, en mer avslappet måte å forholde seg til forstyrrende tanker på samt at de opplever mer kontroll over hvordan de styrer sin oppmerksomhet.

Diskusjon

Resultatene indikerer at et metakognitivt perspektiv på sin egen tankevirksomhet kan ha en positiv effekt for personer med depresjon samt fremme positiv arbeidsmessig og interpersonlig funksjon på lengre sikt.

Emosjonsveiledning: Økt emosjonell kompetanse hos foreldre og barn.

Rune Flaaten Bjørk, PhD stipendiat og psykologspesialist. Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo.

Bakgrunn: Den norske Tuning in to Kids studien undersøker effekten av et australsk emosjonsfokuset foreldreveiledningsprogram (Tuning in to Kids, N-TIK).

Målsetningen er å lære foreldre blir mer oppmerksomme på barns følelser, se følelsesuttrykk som en mulighet for nærhet og kontakt, samt å hjelpe barnet sette ord på følelsene og å validere følelsene.

Metode: N-TIK studien består av tre studier. I pilotstudien (n=40) undersøkte vi 5 åringers emosjonelle kompetanse med Test of Emotional Comprehension (TEC) og Emotional Go/Nogo, samt et spørreskjema til foreldrene. Effektivitetsstudien (n=250) er en randomisert kontrollert undersøkelse av 4 åringers psykososiale fungering før og etter foreldrene har deltatt på TIK kurset. I tillegg skal en variant av Tuning in to Kids for førskolelærere prøves ut i et utvalg barnehager.

Resultat: Vi er nettopp ferdig med datainnsamlingen i pilotstudien og skal nå i gang med å analysere dataene. Foreløpige analyser viser at barn med emosjonsveiledende foreldre ser ut til å ha mindre atferdsproblemer og bedre emosjonell kompetanse, enn barn av emosjonsunnvikende foreldre.

Konklusjon: Tidligere studier har funnet at TIK ser ut til i å redusere atferdsvansker hos barn. Vår hypotese er at TIK har en direkte effekt på barns emosjonelle kompetanse, og at effekten av TIK på angst og atferdsvansker er mediert gjennom en økning i barns emosjonelle kompetanse.

Presentørenes e-post adresser

Plenumumforelesere	Epost
Ann Phoenix	ann.phoenix@helsinki.fi
Guro Øiestad	guro.oie@online.no
Silje Reme	silje.reme@uni.no
Jan Ole Hesselberg	janoleh@gmail.com
Peder Kjøs	peder.kjos@psykologi.uio.no
Deborah Lee	Deborah.Lee@berkshire.nhs.uk
Vibeke Moe	vibeke.moe@r-bup.no
Atle Dyregrov	atle@krisepsyk.no
Sissel Gran	sislgran@online.no
Symposieledere	
Kirsten Rasmussen	kirsten.rasmussen@svt.ntnu.no
Truls Ryum	truls.ryum@svt.ntnu.no
Heidi Tessand	heidi.tessand@psykologforeningen.no
Gisken Holst	gisken.holst@helse-bergen.no
Halvor Kjølstad	halvor@dvergsdalconsulting.no
Per-Magnus Moe Thompson	permagnus1980@hotmail.com
Jens Thimm	jens.thimm@uit.no
Gaute Godager	gauteg@gmail.com
Trine Eikrem	trine.eikrem@bufetat.no
Jan Reider Stiegler	jan.stiegler@gmail.com
Bjørn Josefsson	info@proforum.se
Posterutstillere	
Kirsten Braatveit	braatvei@alumni.ntnu.no
Charlotte Bjørkli	cbjrkli@gmail.com
Marte Rauø Strand	marte.r.strand@gmail.com
Rune Flaaten Bjørk	r.f.bjork@psykologi.uio.no

Takk for nå!

Vel møtt til den
15. nasjonale
Psykologikongressen
6. – 7. september 2018

Norsk Psykologforening

Pb. 419 Sentrum, 0103 Oslo, tlf. 23 10 31 30, Faks 22 42 42 92

e-post: kurs@psykologforeningen.no Hjemmeside: www.psykologforeningen.no

NORSK
PSYKOLOG
FORENING